List 28. **NOVICE** Tečaj LVII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. julija 1899.

Politiški oddelek.

Nujna potreba.

Čedalje češče se tudi v nas čuje povdarjati, da je popularizivanje znanosti potrebno. S popularizovanjem se meni tako razlaganje znanstvenih stvarij, da zamore dotične znanstvene zadeve pojmiti in razumeti vsakdo, tudi nestrokovnjak.

Pri nas se je v tem oziru revno malo storilo. Marsikatera veda se nahaja takorekoč na vrhuncu svojega razvoja, upliva mogočno na ves svet, toda ključ do te vede nosi strokovnjak seboj v žepu in ga skrije zvečer pod vzglavje. Za široke sloje, pri nas tudi za inteligentne, je dotična veda s sedmimi pečati zapečatena knjiga

Za strokovnjake pisane knjige so vražje trdi orehi in težko je nestrokovnjaku se iz njih poučiti. Strokovne znanstvene knjige so pisane tako, da mora biti človek v dotični vedi že jako dobro podkovan, ako jih naj s koristijo čita. A vzlic temu se čuje dan na dan, da mora vsak izobraženec imeti vsaj pojem in pregled o posameznih vedah in nad njihove resultate. Ker je znanstveno polje uprav nepremerno, ker je polihistoričuo znanje dandanes popolnoma nemogoče in se posameznik nikakor ne more temeljito baviti z raznimi vedami, se mora dobiti način, da se lahko seznani ž njimi, ne da bi se poposvečeval posebnim studijam.

V naših časih in še posebno pri nas Slovencih imamo vse polno izgledov zato, da tudi inteligentni, omikani krogi ne prestopijo meje svoje stroke, in da imajo o drugih strokah jako malo, pogostoma popolnoma napačne pojme. Znani so nam jako inteligentni ljudje, kateri smatrajo vso umetnost za igračo za odrasle otroke in smešno se jim zdi, ako kdo išče spoznati bistvo tistih drugih kamnov, iz katerih je zgrajena stavba sodobne kulture. Trgovcu se zdi brezpametno raziskavanje starih zgodovinskih listin, jurist nima nobenega smisla za važnost prirodoslovnih ved, medecinec se roga jezikovcu, obrtnik ima zaničljive pojme o nepraktičnih vedah, kmet pa smatra vse, kar jih ne koplje krompirja, za pijavke, ki se rede na njegovi koži.

Kdo mora v očigled takim razmeram trditi, da ni nujno potrebno, napraviti tisoč potov, gladkih in udobnih potov, ki bi vodili v hram znanosti, tako da bi nihče ne bil izključen, vživati sadove duševnega dela dolzih generacij. Ustvariti je treba javno tržnico, kjer dobi vsakdo znanstvene hrane, kakršne je potreben, posebno je to pri nas treba, ki smo maloštevilni, v kulturi nedorasli svojim narodnim sovražnikom in pri tem še tako revni, kakor malokateri drugi narod. Samo delo in omika nam zamoreta zajamčiti našo narodno eksistenco in nam ohraniti našo narodno individuvalnost.

V naših časopisih naletimo v najnovejšem času češče na spise, kateri imajo namen, seznanjati občinstvo z uspehi in resultati ali z bistvom posameznih ved, toda ti spisi so raztreseni in so sploh pristopni le omikanejšim krogom. Alj naj kramarček ali čevljar na deželi naroča „Ljubljanski Zvon“. Temu je treba odpomoči in sicer ne na jeden sam način, ampak na različne načine.

V zadnjem desetletju so se po angleškem vzoru zlasti v nemških krajih udomačili takozvani znanstveni kurzi za široke sloje. Same univerze so tem kurzom otvorile svoje hrame in se je dosegel ž njimi jako lep uspeh. Ljubljana, kjer je vender slovenska inteligenca jako mnogoštevilno zastopana, kjer se dobe strokovnjaki za vsako vedo, bi pač že bila lahko uredila take kurze. Da jih nima, to ni posebno laskavo spričevalo ljnbljanskim profesorjem in drugim znanstvenikom.

Toda z znanstveno - popularnimi kurzi se tudi pri največji delavnosti ne da doseči, da bi katera veda postala duševna last celega naroda. To more samo knjiga doseči, h kateri se človek lahko vedno zateče, kadar mu je to potrebno. In zategadelj je po našem trdnem prepričanju jedna najnujnejših potreb celoskupnega naroda, da se ustvari drobna knjižnica, obsegajoča kvitesenco vse

vede v popolarni obliki, da je pristopna vsakemu, kdor je dovršil vsaj ljudsko šolo. Ta knjižnica bi morala obsezati drobne zvezke, katerih vsak bi bil nekak vademekum v dotični znanosti, kakor na pr. knjižica „domači zdravnik“ — Slovenci celo take nimamo — obseza jedro in najvažnejše stvari iz medicine.

Nemci, Angleži, Francozi in tudi Rusi imajo več tacih knjižnic. Vzorna je Göschenova zbirka. še boljša je v kolibri-formatu (3 krat 4 cm) izhajajoča Repetitionsbibliothek, katera se izdaja v Halberstadtu, a najizglednejša mej vsemi, kar jih poznamo, je „L' école mutuelle, cours d' education populaire“. Ta knjižnica obsega 23 zvezkov, drobnih in cenenih in v teh zvezkih je v lahnem slogu, v poljudni besedi podano vse, kar mora človek vedeti. Začenši od slovnice francoskega jezika, preko medicine do filozofije so tu pratično poljudno razloženi najvažnejši nauki vseh ved.

Nimamo v mislih knjižnice, ki bi se šopirila v razkošnih sobanah imovitega meščanstva, ampak knjižnico, ki bo namenjena preprostemu ljudstvu. Njeni sešitki bi služili za darilo birmancem, v premijo pridnemu dijaku, v darilo pri tombolah. Mladina in odrasli se bodo s temi spisi naslanjali obzorje narodovo se bode širilo in omika bode rasla, a česa smo bolj potrebni, kakor omike!

Knjigotržci slovenski! ustvarite nam tako zbirko!

Politični pregled.

Proti § 14. — Nemškonacijonalna stranka je obelodanila jako energičen protest proti porabi § 14. osnovnih zakonov za uveljavljenje nagodbe. Naša vlada se zdaj opira izključno na ta § 14. Ne samo, da izdaja na tej podlagi res nujne odredbe, ampak na temelju tega paragrafa najema že posojila in nalaga nove davke, ker je absolutno nedopustno in protiustavno.

Boj za Dunaj. — Minolo soboto so dunajski socijalni demokratje priredili veliko demonstracijo proti krščanskim socijalistom. Pri tej demonstraciji je prišlo do večjih izgredov. in je bilo mnogo socijalistov aretovanih. Zdaj je vlada začela proti socialnim demokratom jako energično postopati. Prepovedala je vse shode, kar so jih sklicali, iz česar se sklepa, da hoče vlada iti krščanskim socijalistom na roko in potrditi njih načrt volilne reforme.

Spravna pogajanja z Nemci. — Časopisje se bavi prav veliko z vestjo, da hoče vlada v kratkem začeti pogajanja z Nemci, da bi opustili obstrukcijo. Nekateri listi trde, da je vlada že vse pripravila za to spravo, drugi pa zopet zagotavljajo, da grof Thun sploh ni imel namena, se z Nemci dogovarjati, ampak, da so ta načrt skuhali tlsti „zmerni elementi“ v desnici, ki so zbrani v nemški katoliški ljudski stranki in okrog viteza Madeyskega. Ker so Nemci rekli, da so v binkoštnem programu zahtevali minimum tega, kar jim gre, in ker postaja češki narod čedalje bolj nezadovoljen, najbrž tudi nova spravna akcija ne bo imela vspeha.

Staročeška stranka je takorekoč izginila iz javnega življenja. Praški župan je Mladočeh, v dež. zboru in v drž. zboru zastopajo Mladočehi narod. nekdaj tako mogočne staročeške stranke ni nikjer več. Toda njeni pristaši še niso izumrli. V Pragi sami imajo Staročehi veliko zaslombo in ker je tudi duhovščina večinoma v njihovem taboru, bi zamogli Staročehi lahko poskusiti, da pridejo zopet do upliva v javnem življenju. Zdaj se čuje, da hočejo res zopet poseči v politično življenje in svojo stranko na novo organizovati. Uspeha pričakujejo toliko več, ker tudi sedanja mladočeška stranka faktično ne postopa nič drugače, kakor se Staročehi.

Ogrska. — Poslanska zbornica je dognala posvetovanja o nagodbenih predlogah in jih je vse brez premembe odobrila. Zdaj se bavi s temi predlogami gosposka zbornica, ki jih brez vsega dvoma potrdi. Ogrski parlament je torej to zadevo rešil. Sprejeti zakoni se prelože na nemški jezik in se uveljavijo pri nas. Kdaj se uveljavijo, o tem so se ministri te dni dogovorili v Pešti, kamor sta bila prišla grof Thun in baron Dipauli.

Rusija. — Cesarjev brat, veliki knez Jurij Aleksandrovič, presumtivni prestolonaslednik, je umrl te dni še jako mlad. V zadevi finskega vprašanja je car izdal reskript, v katerem zagotavlja Fincem popolno avtonomijo v notranjem zakonudajstvu ter naglaša. da imajo zaukazane reforme samo namen, zagotoviti jednake pravice vsem, pod ruskim žezlom živečim narodom.

Srbija. — Minoli četrtek je bivši gasilec Gjuro Knežević v Belemgradu poskusil vstreliti razkralja Milana. Ko se je Milan s svojim pobočnikom majorjem Lukićem peljal v Konak, vstrelil je Knežević štirikrat nanj Milan je bil na hrbtu lahko ranjen, major Lukić pa na roki težko. Milan je ta atentat porabil, da se loti svojih nasprotnikov. Pod pretvezo, da je Knežević priznal, da je poskusil razkralja umoriti po naročilu necih zarotnikov, je dal Milan aretovati najveljavnejše voditelje radikalne in napredne stranke, bivše ministre, visoke uradnike, častnike itd. Na ta način upa, da se ohrani na krmilu in da reši dinastijo.

Bolgarska. — Vsled slabih finančnih razmer in ker v celi Evropi ni bilo dobiti posojila, se je vlada odločila, dati bolgarske železnice v zakup dunajski „Länderbanki“. Radi tega se mej narodom začelo veliko gibanje proti vladi in tudi proti knezu samemu. Opozicija je uprizorila manifestačne shode v raznih mestih in prišlo je tudi do demonstracij proti knezu vsled česar je ta zapustil Sofijo in šel v Evsinograd na leto viče. kar je prozročilo govorico, da so Bolgari kneza siloma odpeljali iz dežele in ga odstavili. Tako daleč sicer še ni prišlo, ali položaj je jako resen.

Belgija. — V predzadnji seji belgijskega parlamenta je bil izvoljen odsek, ki se naj posvetuje v reformi volilnega reda. Do sklepov bržčas ne pride. Obče se sodi, da se razpusti parlament. Položaj se pojasni 23. t. m., ko bode kralj preciziral stališče krone v sedanji krizi. Sodeč po brošuri generala Brialmonta, kraljevega posebnega prijatelja, se izreče kralj kolikor toliko za zahteve združene opozicije.

Obrtnija.

Zavarovanje obrtnikov za starost.

Češki obrtniki so imeli nedavno tega v Jičinu shod, na katerem je poslanec Krejčik govoril o velevažnem vprašanju, o katerem so v nas Slovencih še ni dosti govorilo, namreč o zavarovanju obrtnikov za starost.

O pomenu zavarovanja za starost v obče pač ni treba šele obširno razpravljati. Po vsem širokem svetu

se vsi sloji zavzemajo za to, naj se dobi način, da bo vsakdo zavarovan na stare dni vsaj za najnujnejše vsakdanje potrebe. Delavci se že dolgo zavzemajo za to in poleg njih posebno še privatni uradniki, a tudi obrtniki bi se morali ganiti, da si pridobe jednako zagotovitev.

Tisti časi, ko je mogel obrtnik brez vsake skrbi gledati v prihodnjost, ko je imel in mogel imeti zavest, da si prav gotovo tekom nekaterih let prihrani vsaj toliko kapitala, da bo na stara leta mogel udobno živeti, tisti lepi časi so že davno minoli.

Le poglejmo, kako je v resnici. Obrtnik je danes v obče siromak. Le prav redki so tisti, kateri zaslužijo toliko, da lahko za starost kak krajcar nastran denejo Davki so ogromni in največ davkov morata plačati obrtnik in trgovec; najemščine v mestih so uprav velikanske in rasejo čedalje bolj, tako da jih obrtnik le z največjo težavo zmaguje. K temu pa prideje še mezde za delavce, ki so tudi vsak dan večje, draginja živil in pomanjkanja dela. Vse to dela, da je obrtnik danes v resnici dokaj večji revež, kakor je bil kdaj poprej in da je prav za prav celo delavec veliko na boljem kakor mojster.

Te okolnosti nalagajo obrtniku, da začne za časa skrbeti za zagotovitev svoje eksistence, da začasa obrača svojo pozornost na to, kako bo izhajal v starosti, ko za delo ne bo več sposoben, zakaj na to nikakor ne sme več upati, da še z delom nabere premoženje vsled katerega bo zavarovan za vse slučaje.

Stvar sama ni našla v širih krogih tistega odobravanja, kakor ga zasluži. Najbolj se ugovarja proti temu, da bi država in dežela morali kaj prispevati. Čuje se trditev, samostojni obrtniki si lahko sami napravijo tako zavarovalnico, ali pa se lahko pri kateri obstoječih zavarovalnic zagotove rento, ni pa treba, da bi k temu primorali prispevati država in dežela.

Teoretično je ta ugovor popolnoma upravičen, a samo teoretično. V praksi ima stvar vse drugačno lice. Med sto obrtniki jih je pri današnji stagnaciji v trgovini in v obrtnosti komaj deset, kateri si morajo toliko pristradati. da bi zmogli visoke premije pri zasebni zavarovalnici za rente, o vzdrževanju lastne zavarovalnice brez prispevka država in dežele pa pri obstoječih preklavrnih razmerah še govora ne more biti.

Položaj obrtnikov je močno podoben položaju zasebnih uradnikov. Slednji si tudi iz svojih moči nikakor ne morejo pomagati in so tudi v resnici dosegli, da hoče vlada uvesti prisilno obligatorno zavarovanje za starost, katero bode zasnovano na prispevkih zasebnih interesentov in pa delodajalcev.

Obrtniki, stoječ vedno na humanitarnem stališču, nimajo nič proti temu, da se za zavarovanje privatnih uradnikov zvali jeden del dotičnih bremen na obrtnike na delodajalce privatnih uradnikov, zahtevati pa morajo, da se po istem načelu tudi postopa glede zavarovanja obrtnikov.

Deželni zbor češki se je v minolem zasedanju prav resno in temeljito posvetoval o tem velevažnem vprašanju. To pretresanje je bilo toliko težje, ker se je o tej stvari na raznih obrtnih shodih, nemških in čeških, sicer že mnogo govorila, a nobeden teh shodov še ni padal konkretno formuliranega predloga, kako naj se ta zadeva izvede. Pri posvetovanjih češkega deželnozborskega odseka je vladalo popolno soglasje v tem oziru, da naj se obrtnikom zagotovi zavarovanje za slučaj starosti in za slučaj onemoglosti, nasprotja pa so nastala, ko je prišlo na pretres vprašanje, ali naj bode zavarovanje obligatorno ali ne. Končno se je odsek z ozirom na izkušnje, ki so se pri drugih zavarovanjih dosegle, prišel do prepričanja, da je povoljen uspeh doseči samo če se uvede obligatorno zavarovanje.

Vprašanje je tako obsežno, da bi se dala o njem napisati cela knjiga. Političen časnik nima in ne more imeti naloge, da bi teorijo tega vprašanja razvijal in utemeljeval. To spada v področje znanstvene nacionalne ekonomije. Namen temu člančiču je bil, seznaniti naše čitatelje z načrtom obligatornega zavarovanja obrtnikov za starost, kakor ga je na jičinskem shodu podal poslanec Krejčik kod plod posvetovanj obrtnega odseka češkega deželnega zbora.

Krejčik je tega načrta poglavitne točke formuliral tako-le:

1.) Zavarovanje bodi obligatorno in naj se zagotovi s tem, da se potom zakona določi, da se mora vsak obrtnik zavarovati najmanj na 100 gld. na leto.

2.) Obrtnik bi se smel prostovoljno zavarovati tudi na višji znesek nikakor pa ne na več kakor na 350 gld. na leto.

3t) Premeni naj se § 115 obrtnega reda iz leta 1897. v tem smislu, da bodo obrtne zadruge dolžne, zakladati zavarovalne fonde.

Premije bi znašale po 1 do 2 kr. od zavarovalnega goldinarja. To je gotovo jako malo, a če bi k dotičnemu zakladu prispevala tudi država in dežela, bi se dal doseči jako poveljen uspeh.

Tako na Češkem. Naj bi se v tem oziru tudi na Kranjskem že kaj storilo.

Kmetijstvo.

Križi in težave soseda Antona z živinskimi boleznimi.

Breja liska ne more vstati.

Antonova dekla je šla zjutraj v hlev, da nakrmi krave. Vse so silile k njej, ker so bile lačne, samo jedna je obležala na svojem mestu. Dekla jo je klicala in vabila k sebi, toda krava se ni ganila.

*

Dekla je vzela šibo in je kravo lahko vdarila po hrbtu. Zdaj je krava pač poskusila vstati, a padla je stokaje na svoje mesto.

Zdaj je dekla na drug način poskusila pridobiti kravo, da vstane. Vzela je šop sena in ga ponujala kravi. Ta je seno jedla ali vstala ni.

Dekla je zdaj šla klicat Antona in mu je povedala, kako čudno se krava vede. Anton je hitel v hlev in je našel vse tako, kakor mu je bila dekla sporočila, Anton in dekla sta še na različne načine poskušala spraviti kravo na noge, toda vse prizadevanje je bilo zaman.

Anton ni vedel, kaj bi storil. Tak slučaj se mu ni bil še nikdar primeril. Poklical je hitro izkušenega svojega soseda, ki je tudi kmalu prišel in kravo vestno preiskal. Vlekel je kravine noge sem in tja, poskušal, kako se gibljejo v členkih in prišel tako do spoznanja, da so nepoškodovane, da ni nobena noga zlomljena, kakor je v začetku mislil.

Sosed je po tej preiskavi dejal, da je že slišal o taki bolezni, kakoršno ima Antonova krava. Ta bolezen obstoji v tem, da krava ne more vstati, v ničemer drugem a za tako boleznijo obolela živina lahko ozdravi, samo če se jo o pravem času spravi na noge.

Sosed je svetoval, naj se najprej poskusi, kravo vzdigniti in jo obesiti na vreče. Poklicali so torej hlapce iz bližnjih hiš in tudi ženski posli so prihiteli, da pomorejo dvigniti kravo.

Najprej so se trudili, da spravijo dolgo, široko in močno vrečo kravi pod trebuh. Po mnogem prizadevanju se je to končno posrečilo. Tudi drugo vrečo so spravili pod trebuh. Zdaj se je začelo vzdigovanje, ali uspeha ni bilo. Najsi so tudi dvigali vreče z vsemi silami, krava ni z zadnjim delom telesa prišla od tal, ampak je po vsakem poskusu zopet stokaje padla na svoje ležišče.

Anton je že hotel poslati po mesarja, toda sosed je svetoval, naj poprej vender še pokliče iz mesta živinozdravnika, morda bo ta vender pomagal.

Upregli so hitro in poslali v mesto po živinozdravnika. Ta je prišel po treh urah in je začel iz nova preiskovati kravo. Pregledal je noge in členke, hrbtanico in zadnjično okostje od zunaj in iz mastnika ter končno dejal: Zlomljenega ni ničesar in je torej upati, da krava ozdravi.

Živinozdravnik je dal še enkrat sklicati hlapce in in dekle, da dvignejo kravo. Prinesli so tudi vreče, toda živinozdravnik jih ni hotel porabiti. Rekel je, da pozna veliko primernejši način vzdigniti kravo in je zahteval naj se prinese dolga, a gibčna vrv. Na vrvi je najprej napravil zanjko. Potegnil je vrv okolu krave, a tako, da je ležala vrv spredaj ravno pod prsno kostjo, zadaj pa nad stegnenico. Potem je vrv krepko nategnil in jo zvezal.

Ko je bilo to storjeno, je postavil na vsako stran krave štiri osebe, jedno h glavi in jedno k repu. Te osebe so morale na obeh straneh prijeti vrv in jo jednakomerno ter vse ob jednem dvigniti navzgor. Tako se je doseglo jenakomerno vzdigavanje, kar poprej, ko so rabili vreče, ni bilo mogoče.

Vzdigavanje z vrvjo se je takoj posrečilo. V kratkem, komaj v dobri minuti, je bila krava vzdignjena. S sprednjima nogama je stala trdno na tleh, tudi z desno zadnjo nogo se je dasi previdno opirala na tla, leve zadnje noge pa niti na tla ni hotela postaviti.

Vrv je bila v tem nekaj odjenjala in treba jo je bilo iz nova nategniti. Ko je bila nategnjena, so kravo brez posebnih težav vzdrževali na nogah.

Počasi se je začela krava nekoliko opirati na levo nogo toda jako previdno.

Živinozdravnik je ukazal, naj se da kravi nekoliko krme in krava jo je s tekom zavžila. V tem ko je krava žrla, jej je živinozdravnik namakal noge s kafrastim špiritom, potem pa je odredil, naj hlapci četrt ure s slamo in s starimi volnenimi cunjami noge drgnejo. Začetkom so bile noge kar trde in povsem mrzle, a polagoma so se le ogrele.

Zdaj je zamogla krava stati, tudi če ni visela na vrvi, toda gibala se je zdaj na to zdaj na ono stran. Videlo se je, da še ne stoji trdno, in da v križu ni dovolj močna. Živinozdravnik pa je bil s tem uspehom jako zadovoljen. Rekel je, da je skoro gotovo, da krava popolnoma okreva, da sedaj še ne bo mogla dolgo stati na nogah. Že če se vzdrži četrt ure na nogah, je to jako dobro znamenje.

Po preteku kacih 20 minut je krava začela omahovati. Vzdržavali so jo na vrvi. Po ukazu živinozdravnika so kravi ležišče dobro nastlali in so jo potem počasi s porabo napete vrvi položili na tla.

Anton je živinozdravniku povedal, da bo krava v kacih šestih tednih storila. Živinozdravnik je dejal, da bo krava do tedaj najbrž že zdrava in je na to odredil, naj se krava s pomočjo vrvi vzdigne in postavi na noge vsak dan trikrat, a pusti naj se jo stati, dokler se more sama vzdrževati na nogah. Čim začne krava omahovati, naj se jo položi na tla. Zadnji nogi naj se jej petkrat na dan namočijo s kafrastim spiritom, potem pa naj se krepko odrgnejo. Kadar se bo krava že laglje vzdrževala na nogah, naj se iz krepkih vreč napravi ležišče tako, da se bodo vreče devale stoječi kravi pod trebuh in bo ona na njih visela, če bi se ne mogla vzdržati na nogah.

Po živinozdravnikovem odhodu je Anton takoj pripravil dve krepki vreči, ju sešil in ju obesil na šest vrvi, katere so bile pričvrščene na stropu. Ko so kravo drugi dan vzdignili in ji deli vreče pod trebuh, se je precej močno nanje opirala, toda dlje kakor poldrugo uro se ni mogla vzdržati, zakaj če je vse štiri noge dvignila in je visela samo na vrečah se je bilo bati, da z zadnjim koncem z vreč pade. Pričvrstili so torej še jermen, ki je držal zadnjo stran in to je zopet nekoliko pomagalo.

Tretji dan so zadostovali že samo štirje hlapci, da so spravili kravo na noge. Ta dan je ostala že kar tri ure na nogah in se je le jako malo posluževala vreč, da se je odpočila.

Živinozdravnik je bil tudi naročil, naj se daje kravi neka pijača (Tinctura veratri.) Krava je dobivala vsak dan po dvakrat deset gramov te tinkture. pomešano z z vodo. Četrti dan sta že dva hlapca spravila kravo pokonci in ta dan se je že štiri ure vzdržala na nogah.

Peti dan pa sploh ni bilo več treba visilnice iz vreč tako, da je Anton vreče odstranil.

Šesti dan je že dekla sama spravila kravo na noge sedmi dan jo je mogla tudi že nekoliko prevajati po dvorišču in osmi dan je živinozdravnik po natančni preiskavi spoznal, da je krava že skoro popolnoma zdrava.

Ali, dejal je živinozdravnik, zdaj se je bati, da bo krava poskušala sama vstajati. Ako pri teh poskusih pade, se lahko nevarno poškoduje. Zaradi tega je treba vedno skrbeti za zadostno nasteljo, da pade krava na mehko, a ostrokotne kole v njeni pregraji v hlevu je treba obviti s slamo.

Ker pa je krava deveti dan skoro sama vstala — dekla ji je pri tem le jako malo pomagala — in ker je skoro pet ur sama stala, mislil je Anton, da se ni ničesar več bati in se ni zmenil za živinozdravnikovo zadnje naročilo.

Ko je prišla dekla deseti dan v hlev, je našla kravo na tleh. Krava je močno stokala in ni ponujane ji krme skoro nič zavžila.

Hlapci tudi s pomočjo vrvi niso mogli spraviti krave na noge in tudi toliko izkušeni sosed ni vedel, kaj bi rekel. Zdelo se mu je, da ima krava okostje v zadnjici poškodovano. Ko je namreč pri preiskavi z roko pritisnil na neka mesta na zadnjici, je krava bolestno zaječala. Svetoval je, poklicati živinozdravnika, češ, naj on odloči, če treba kravo zaklati ali ne.

Živinozdravnik je dognal tisto, kar se je zdelo že Antonovemu sosedu: okostje v zadnjici je bilo zlomljeno. Po končani preiskavi je živinozdravnik Antona opozoril, da je mesto, kjer je ležala ponesrečena krava, mokro in opolzlo, da pa ni tam nič nastelje. Po živinozdravnikovem mnenju je krava hotela vstati, a izpodrsnilo se ji je in padla je z vso silo na desno stran ter si zlomila zadnjično okostje. Da je bilo dobro nastlano, bi se gotovo ne bilo zgodilo.

Kravo so morali zaklati. Škoda, katera je zadela Antona zaradi njegove površnosti in nepaznosti je bila precejšnja. V nekaj tednih bi bila krava storila in Anton bi imel teleta, tako pa ni imel ne krave ne teleta.

Novice.

— **Osebue vesti.** Sekcijski svetnik v finančnem ministrstvu g. dr. Friderik Ploj je imenovan dvornim svetnikom pri upravnem sodišču, kjer prevzame slovenski referat. — Okrajni glavar v Volovski g. Alojzij Fabiani je imenovan namestniškim svetnikom — Deželnosodni svetnik v Gradcu g. Josip Linhart je imenovan državnim pravdnikom v Celovcu. — Suplent g. dr. Karol Trtnik je imenovan profesorjem na gimnaziji v Trstu. — Suplent g. Fr. Žnideršič je imenovan profesorjem na gimnaziji v Gorici. — Suplent na gimnaziji v Kranju g. Milan Pajk je imenovan glavnim učiteljem na ženskem učiteljišču v Ljubljani. — Poštnim vežbenikom v Ljubljani je imenovan g. Josip Magolič.

— **Pravopisni boj.** Levčev „Slovenski pravopis“ je v nekaterih točkah naletel na hud odpor. Zlasti radi pisave „bravec“ namesto dosedanjega „bralca“ se je imela cela literarna vojska. Zmagal so končno zagovorniki „bralca!“ Za to obliko so se namreč izrekli skoro vsi profesorji slovenskega skega jezika in tako je upati, da je stvar v tem končana.

— **Dirka kluba slovenskih biciklistov „Ljubljana“** dne 9. t. m. obnesla se je prav dobro. Med mnogobrojnim občinstvom zapazili smo tudi več honoracij in deputacij iz Slovenske in Hrvatske. V večjem številu bila so poleg ljubljanskih kolesarskih društev zastopana kolesarska društva iz Celja, Kamnika, Novega mesta in iz Zagreba. Uspeh dirke bil je naslednji: Pri dirki junjorjev, 1200 *m* daljave, prišel je prvi na cilj g. A. Vitallini (k. s. b. Ljubljana) v 1 min. $43^1/_5$ sek., drugi g. A. Novak (s. k. d. Ilirija) v 1 min. $45^1/_5$ sek., in tretji g. V. Kubelka (s. k. d. Ilirija) v 1 min. $47^3/_5$ sek. Glavna dirka s predvožnjami, medvožnjami, kvalifikacijo in malo glavno dirko bila je najzanimivejša točka spo reda. Po vsestranski poskušnji in preskušnji prišli so v glavno-odločilno dirko na angleško miljo gg. Iros, Grassi, Speil in Visallini. G. Iros provozil je progo v 3 min. $49^1/_5$ sek., g. Grassi v 3 min. $49^2/_5$ sek, g. Speil 3 min. $49^3/_5$ sek. in g Vitallini 2 min. 50 sek. Povprečne hitrosti v tej odločilni vožnji pač nismo videli, a zanimivo bilo je opazovati tekmovalce, kako so prežali drug na druzega, in ka'o se je iz tega izcimil najlepši spurt celega sporeda / Gg. Iros, Grassi, Speil in Vitallini so členi k. s. b. „Ljubljana“. V malo glavno dirko so prišli g Kristić (I. h. d. b. Zagreb), g. Serafin (s. k. d. Ilirija) in g. Hermens (I. h. d. b. Zagreb). Prvi prevozil je progo 1200 *m* v 2 min $4^2/_5$ sek., drugi v 2 min. 5 sek, tretji v 1 min. $5^1/_5$ sek. V vožnji za kvalifikacijo dobil je nagrado g. Gotthard (s. k. d. Ilirija). Pri dirki gostov prevozil je progo 2000 *m* prvi g Iros (k. s. b. Ljubljana) v 4 min. $29^3/_5$ sek., drugi g. Križman (k. d. b. Ribnica) v 4 min. $30^2/_5$ sek. in tretji g. Krestić (I. h. d. b. Zagreb) v 4 min. $30^2/_5$ sek G. Križman dobil poleg drugega častnega darila tudi darilo vodiča. V dirki senjorjev na 2000 *m* bil je prvi g. Križman (k. d. b. Ribnica) v 4 min $5^4/_5$ sek., drugi g. Exler (d. s. b. Kamnik in okolica) v 4 min. $30^2/_5$ sek. in tretji g. Jarc (k. s. b. Ljubljana) v 4 min. $30^2/_5$ sek. Nič manj kot glavna dirka je bila zanimiva točka „handicap“. Pri isti je startalo četvero tandemov in troje samotežev. Tandem, Kristić-Hermens (I h. d. b. Zagreb) s predujmom 50 *m* prevozil je progo 2800 *m* kot prvi v 3 min. $56^4/_5$ sek., drudi prišel je na cilj g. Iros (k. s. b. Ljubljana) v 3 min. $59^4/_5$ sek. in tretji tandem, Vitallini-Grassi (k. s. b. Ljubljana) v 4 min. $3^4/_5$ sek Predujme sta dala tandem Vitallini-Grassi in g. Iros. Občinstvo bilo je z uspehom dirke prav zadovoljno in na več straneh se je čula želja, naj bi se v kratkem priredila enaka zabava. Tu naj še pripomnimo, da

se je dirka vršila v najlepšem redu s točnim pričetkom in primernimi presledki. Nedostatkov ali nesreč pri dirki ni bilo le dva dirkača v dirki junjorjev sta vsled lastne neprevidnosti padla, ter se je prvi nekoliko opraskal na obrazu drugi pa na nogi. Po dirki bil je vojaški koncert v hotelu „Lloyd“, kjer so se razdelile nagrade in kjer se je čula marsikatera krepka napitnica na brate Hrvate, na dirkače, na došla kolesarska društva in specijelno na s. k. d. „Ilirijo“, ki je poslalo v dirko sedmero dobrih in še mnogo obetajočih dirkačev. V pozni noči se je razšla prijetna družba v nadi, da se kmalu zopet snide pri prihodnji dirki, ki se kani prirediti za Prešernov spomenik.

— **Brzojavne dopisnice in pisma.** Dunajska trgovinska zbornica je v zadnji seji sklenila, da se obrne do poštne uprave radi uvedenja brzojavnih dopisnic in pisem, ki bi se izročala poštnim nabiralnikom kakor navadna pisma, potem pa brzojavnim potom dostavila v obliki pisma odnosno dopisnice. Profesor Hermann, znani izumitelj dopisnic, je izumil tudi to novo prometno sredstvo. Dunajska trgovinska zbornica pravi, da je prepričana o veliki važnosti in bodočnosti te iznajdbe.

— **Goriški deželni zbor.** „Primorec“ piše: Vlada je pustila deželnemu glavarju povsem proste roke, ni kazala nikake resne volje, pripomoči slovenskim poslancem do vstopa v deželni zbor Sedaj, ko je zaključen, ji še manj pokaže, ker pod grofom Goëssom nima poguma za kako odločilno večjo akcijo. Vlada je še vesela, da je konec zasedanju, ter se tako za nekaj časa zopet znebi „skrbi“ za razmere v naši deželi. Poguma pa nima nikakega; ne pritisne na italijanski strani prav nič, na slovensko pa le tako ob kaki posebni priliki spušča puščice, ali približati se jej noče. Pač je morala uvideti, pa slovenske zahteve so do cela opravičene, ali kako jih uresničiti, ker se jim protivijo Italijani, njeni ljubljenčki?! Vlada torej si ne upa kreniti ne na levo ne na desno, kaj še le odločiti se, da bi razpustila deželni zbor. Po devizi „es wird weiter g'frettet“ je pustila zopet v nemar vprašanje o rešitvi deželnozborske krize, in dr. Pajer bo moral z nova gledati, kako omogoči poslovanje deželnega zbora. Računi na slovenski strani so čisti; Slovenci vedo, da pri obstoječih razmerah, v katerih bi glasoval v odločilnih trenotkih z Italijani tudi deželni glavar, kateri se je pokazal najhujšega nasprotnika njihovim prizadevanjem, ne opravijo nič v deželnem zboru! Torej abstinenca do razpusta dežel. zbora ostane. Zdi se nam, in najbrže se ne motimo, da čez čas prično dr. Pajer in drugovi z nova uplivati na nadškofa, ki je došel v sredo z Dunaja kot kardinal. Deželni glavar je bil to poskusil, in bil je trenotek, ko je bil popolnoma prepričan, da nadškof pojde v deželni zbor brez Slovencev, katerih težnje bi bile s tem pokopane. Že je triumfoval, ali vendar še — zaman!

— »**Gorica**« je naslov že zadnjič naznanjenemu listu, ki je začel izhajati v Gorici in sicer kot glasilo političnega društva „Sloga“.

— **Pogreša se** 28letna Terezija Terlep, hči posestnika Terlepa iz Sp. Žužemberka.

— **Velika nesreča.** V četrtek okoli 5. ure popoludne so se napotili bogoslovci I. tečaja v Gorici na sprehod. Okoli $7^1/_4$ so se vračali domu, kar jih je doletela nevihta sredi pota pod Kostanjevico, ki pelje v Panovec. Bogoslovca Plesničar in Vodopivec sta šla kakih 30 korakov oddaljena od drugih, držeča se pod pazduho. Nesreča je hotela, da je udarila strela v bližnjo topol, baš ko sta šla mimo omenjena bogoslovca. Strela je zadela Plesničarja v glavo, z njega je švignila na Vodopivca, mu predrla klobuk, šla po eni strani telesa doli ter po drugi strani telesa navzgor do rokava, iz katerega je izginila v zemljo. Plesničar je bil na licu mesta mrtev, o Vodopivcu pa je upati da okreva. Plesničarja so pripeljali domov k starišem.

— **Kresovi na čast sv. Cirilu in Metodu.** Letos je bilo v raznih krajih na Kranjskem prav obilo kresov, ali vender ne toliko, da bi mogli sklepati iz njih, da se ljudstvo v resnici zaveda pomena teh kresov.

— **Volilni red za trgovske in obrtne zbornice.** Trgovinski minister je pozval vse trgovske in obrtne zbornice naj se izjavijo o premembi volilnega reda za te korporacije. Prememba je potrebna vsled novih dačvnih zakonov. Za nas Slovence utegne ta reforma postati politične važnosti, zakaj mogočo je, da se vsled nje premene razmere pri goriški zbornici in s tem tudi v goriškem dež. zboru, kjer vladajo Lahi prav s pomočjo mandatov trgovinske zbornice.

— **Najden mrtvec.** V Fužinah so potegnili iz Ljubljanice 30 do 40 let starega moškega. Sodi se, da je identižen z Valentinom Jeršekom, kateri je 27. junija skocil v Ljubljanico

— **Toča** je v ponedeljek teden popoldne na Vrhniki in v okolici malone vse pobila. Škoda znaša blizu 25.000 gld. Ta ponedeljek je padala toča v litijskem in v kamniškem okraju ter je prouzročila obilo škode.

— **Nesreče.** V Ljubljani je delavec Matija Jukanvič vrgel svojemu tovarišu Mankonu pri stavbi Perlerove hiše slučajno, a s tako silo kamen na glavo, da je bil nevarno poškodovan. — Na postaji Selzthal je bil povožen premogar I. Primožič iz Škofje Loke. Vlak mu je strl obe nogi in je vsled tega umrl. Zapustil je ženo in sedmero otrok. — V nekem vinogradu pri Krškem se je razletel te dni topič, s katerim so streljali proti toči, in je ubil viničarja Martina Sršena.

— **Požari.** V Polhovem gradcu v litijskem okraju je je strela noarila v hišo Franca Petriča in jo užgala. Hiša je zgorela. Škode je 300 gld. — V Dolenjih skopicah pri Krškem so otroci igraje se z žveplenkami prouzrožili požar kateri je štirim posestnikom prouzročil škode 1700 gld. Tudi v Ostrcu, kjer se je primerila, kjer se je primerila vsled ognja vsled ognja velika nesreča, so užgali z žveplenkami igrajoči se otroci. Požar je petim posestnikom prozročil škode 8200 gld.

— **Samomor.** 69letni Matija Bobnar iz občine Črmošnjice se je obesil. Možu se je že dlje časa mešalo.

— **Rekord v postenju** je dosegel red. Hughes Parry, pastor neke cerkve v Utiki v državi Novi York. Postil se je 48 dni. Ves čas je živel baje samo od vode. Pastor je hodil vse te dni na izprehod. Prva dva dni je bil strašno lačen, a pozneje se je privadil; le slab je bil in je postal suh kakor trljica. Posta se je lotil, da si ozdravi neko kronično želodečno bolezen. Sedaj, pravijo, da ima želodc popolnoma v redu.

— **Najdalje od solnca.** Danes se nahaja zemlja v odsolnčju ali takozvanem afeliju, to je: na eliptični poti zemlje okolo solnca smo na točki, ki je najoddaljenejša od solnca. Naša poletja padajo v čas afelija ali odsolnčja, zato so hladnejša, nego bi bilo pričakovati. Nasprotno so naše zime razmerno toplejše, ker je zemlja takrat v prisolnčju, t. j. v solnčni bližini. Na južni poluti zemlje je ravno narobe: zime so ostrejše in poletja toplejša, nego bi imela biti, da ni zemlja za časa tamošnjega poletja solncu najbliže in za časa zime v največji daljavi od solnca.

— **Ženski odvetniki.** Francoska zbornica poslancev je sprejela dne 30 junija t. l. predlog poslanca Vivianija, glasom katerega se dovoljuje ženskam, ki so pridobile diplomo licenciatkinj prava, da smejo izvrševati posle odvetnikov. —

— **Nekaj o smehu.** Neki dušeslovec je priobčil nedavno temu razpravo o človeškem smehu, po katerem da je možno opazovati značaj in temperament človeka. On trdi:

ljudje, ki se smejejo z navadnim „haha“, so iskreni, pošteni, živahni, ali muhasti, ljudje, katerim se o smehu čuje „e“ so flegmatični in melanholični; na „i“ se smejejo otroci, najivni, bojazljivi in nesamostalni ljudje. Smeh na „o“ znači plemenitost in hrabrost. Na „u“ se smejejo neprijatelji.

— **Zložljiv hotel**. Najnovejše v Ameriki je hotel, kateri se da zložiti, da dobi velikost in obliko voza za parljago Ta voz je mogoče v jedni uri razstaviti, pohištvo je nekako k stenam pritrjeno te se samo razklopi. Hotel je opremljen z največjim komfortom, ima eletrično luč, kopalne sobe itd. Namanjen je potovalnim in gledališkim in cirkuškim družbam.

— **Dober svet.** Nekdo je objavil v časnikih sledeči nasvet: „Nek gospod, ki je ozdravil od pijače, kadenja, ponočevanja, kletve itd. ter je tri leta živel najzmerniše in najtišje življenje, daje sovete proti pošiljatvi dveh goldinarjev; ako ne bo uspeha, vrnem denar“. — Na to je dobil od nekega pijanca 2 gld. in odgovoril mu je: „Vodil sem skozi tri leta trezno življenje, ker sem bil v zaporu. Poskusite to sredstvo?

— **Nekaj za kolesarje** Pa ne da bi bili hudi! Dosedaj smo smatrali kolesarje in kolesarnice za neke vrste umetnike, oziroma umetnice. Odslej jih ne smemo več. Zginila je tista „sveta gloriji“. Le pomislite! Slavnoznanemu krotitelju in učitelju opic Garnerju se je posrečilo da je navadil fletno afriško opico kolesarstva. „Konzul“ se imenuje to nojnovejše čudo. Pedale rabi kakor najspretnejši biciklist v človeški podobi ter se vozi ves dan v Bellevue-vrtu v Manchestru. Največje veselje pa mu je pritiskati na zvonček. Da bi ne bilo zvonenja, bi se baje „Konzul“ zahvalil za ta šport. Pa ne da bi bil darvin mislil na kolesarenje, ko je pisal svoje teorije o sorodstvu med človekom in — opico.

— **Najrazširjenejši jeziki.** Shod jezikoslovcev, ki se je te dni otvoril v Bostonu, je dokazal na podlagi poštne statistike, da so dve tretjini pisem, kar se jih oddaja pošti po vsej zemlji, pisana v angleškem jeziku in da od 500 milijonov omikancev govori 125 milijonov angleški, 90 milijonov ruski, 75 milijonov nemški, 65 francoski, 45 španski, 35 italijanski in 12 milijonov portugalski jezik.

Loterijske srečke

V Brnu dne 12. junija t. l.: 5, 26, 44, 86, 74.
Na Dunaji dne 8. junija t. l.: 11, 86, 48, 33, 26.
V Gradci dne 8. junija t. l.: 7, 5, 30, 39, 48.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 1. julija 1899. Pšenica 10 gld. 25 kr., rž 8 gld. 25 kr., ječmen 7 gld. 25 kr., oves 6 gld. 50 kr., ajda 8 gld. 50 kr., proso 6 gld. 35 kr., turšica 5 gld. 60 kr., leča 12 gld. — kr., grah 13 gld. — kr., fižol 11 gld. — kr. Vse cene veljajo za 100 kilog.)

Na prodaj so

2 pisalni mizi

z predali.

Več pove upravniššvo tega lista.

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani na Bregu št. 12

se priporoča sl. občinstvu v zvršitev vsih tiskarskih del, kot: **knjige, brošure, okrožnice, naslove na pisma, pisma, kuverte, račune, vizitnice, cenike, jedilne liste, programe za veselice, naznanila** (plakate), itd. itd.

Tudi izvršuje edina v Ljubljani **litografiška dela v eni ali večih barvah.**

Vse po najnižji ceni okusno in hitro.

V zalogi ima mnogo **knjig** za **mladino** ter razne **muzikalije.**

Cenik se pošlje zastonj in poštnine prosto.

Phoenix pomada za lase

je bila na razstavi za zdravstvo in postrežbo bolnikov v Stutgartu 1890 l. odlikovana z darilom in je po izrazu zdravnikov in tisučih zahvalnih pisem edino reelno in neškodljivo sredstvo za gospode in dame, da se ohranijo bujno rast las, in katera zapreči izpadanje las in odstrani tekoj vse lišaje.

Za uspeh in neškodljivost se jamči!

Cena lončka **80 kr.** po poštnem povzetju

K. Hoppe,

(10) Dunaj, I. Wipplingerstrasse 14.

Razpošiljava sukna samo zasebnikom.

En odrezek 3·10 *m* dolg zadostno za 1 moško obleko stane samo	gld. 2·80	iz dobre	pristne ovčje volne
	» 3·10	» »	
	» 4·80	» »	
	» 7·50	» fine	
	» 8·70	» »	
	» 10·50	» finejše	
	» 12·40	» angleške	
	» 13·95	» grebenčeste	

En odrezek za črno salonsko obleko fl. 10·—

Blago za vrhnje sukne od 3 gld. 25 kr. meter in višje; loden v mičnih barvah 1 odrezek 6 gld. — 1 odrezek 9 gld. 95 kr. — peruvien in dosking, blago za državne in železniške uradnike in sodnijske talarje, najfinejše grebenčasto in ševejot blago, kakor blago za finančne in žandarmerijske uniforme itd., razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih Pozor! P. n. občinstvo so opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se **naravnost** od nas naroči, kakor pa pri kupcih. Tvrdka **Kiesel-Amof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez prebitka katerega rabata. (17)